چارچوب برنامه توسعه و کاربری فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات در ایران (تکفا)

منصوره کاظمی *

جمعیت کاربران اینترنتی با گذشت زمان رو به افزایش است. این جریان شرایط جدیدی را به لحاظ مسائل مختلف فرهنگی، آموزشی، تجارتی و مانند آن ایجاد می‌کند، به‌گونه‌ای که امروزه نبود دولت الکترونیکی، کیفیت مدیریت را تا حد زیادی کاهش می‌دهد. در این مقاله به بررسی روند توسعه فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات و اهداف طرح تکفا در ایران پرداخته می‌شود.

واژه‌های کلیدی: فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات، طرح تکفا، جوامع اطلاعاتی.

۱. مقدمه

در بسیاری از کشورهای جهان فن‌آوری اطلاعات به دلیل ماهیت علمی مبتنی بر توسعه دانش، مورد توجه قرار گرفته است. هر کشوری نیز با توجه به توان تخصصی مسئولان خود و میزان اطلاع آنها در توسعه فن‌آوری اطلاعات، پیشرفتهای متفاوتی داشته است. کشورهای پیشرو در تولید دانش، در این راه نیز از پیشگامان استفاده و توسعه سریع این پدیده بوده‌اند و منافع بسیاری را نیز به دست آورده‌اند تا فاصله پیشرفتهای خود را در این زمینه با بسیاری از کشورهای در حال توسعه و عقب‌مانده بیشتر کنند. مهاجرت نیروی متخصص و جوان و فرار مغزها از کشورهای جهان سوم و در حال توسعه به کشورهای توسعه‌یافته نیز موجب عمیق‌ترشدن این فاصله شده است.

۲. فرایند رشد فن‌آوری اطلاعات در جهان

جمعیت کاربران اینترنت در جهان رو به افزایش است و این رشد در منطقه آسیا و آمریکای لاتین بیشتر خواهد بود. استفاده از سیستم‌های اینترنت بدون سیم نیز به سرعت رو به افزایش است و اغلب کاربران در آینده از این سیستم استفاده خواهند کرد. شبکه‌های وسیع و پرسرعت اینترنت در حال

* کارشناس ارشد گروه تحقیقات و سیاستهای سیستم‌های دفتر تحقیقات و سیاستهای مالی، معاونت امور اقتصادی- وزارت امور اقتصادی و دارایی

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

گسترش است و با توسعه آن فرهنگ جدیدی در جهان حاکم خواهد شد. تعداد مدارس و دانشگاههای مجازی نیز هر روز بیشتر می‌شود. برای مثال فقط در آمریکا بیش از ۳ هزار دانشگاه و مدرسه مجازی وجود دارد. در بعضی از این دانشگاهها روشها سنتی شده است و در بعضی از آنها حتی مدارک دکترا را طی چند ماه به افرادی که از عهده امتحانات آنها برآیند، ارائه می‌دهند. این اقدامات شانس رقابت را هر روز بیش از پیش از بین می‌برد و شرایط جدیدی در نظام آموزشی جهان ایجاد می‌شود.

تجارت الکترونیکی موضوع دیگری است که تأخیر در دستیابی به آن می‌تواند خسارت جبران‌ناپذیری ایجاد کند. نبودِ دولت الکترونیکی کیفیت مدیریت را تا حد زیادی کاهش می‌دهد و موقعیت اداره کشورها را دچار بحران، بی‌نظمی و اختلال خواهد کرد. اگر دقت و سرعت لازم را نداشته و حرکت رو به جلو، علمی و سنجیده نباشد همین امکانات سنتی که تأمین‌کننده نیاز هزاره سوم هم نیست از دست خواهد رفت.

۳. ویژگیهای جوامع اطلاعاتی

طبیعی است که نمی‌توان زمان را به گذشته برگرداند و نتایج ملموس حاصل از برنامه‌های ملی کشورهای گوناگون اعم از پیشرفته و در حال توسعه جهان سوم مانند هندوستان، مالزی، کره، ایرلند و نظایر آن، همچنین تأثیر طبیعی دستاوردهایی را که در سطح توقع و انتظار افراد جامعه ایجاد شده است، نادیده گرفت. امروزه همه مشاهده می‌کنند که با استفاده از فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات، شیوه کار و زندگی انسانها به‌طور مطلوبی در حال تغییر است و در یک جامعه اطلاعاتی:

- اطلاعات به سرعت تولید می‌شود و در اختیار دیگران قرار می‌گیرد،
- محدودیتهای زمانی و مکانی به میزان قابل‌توجهی از بین می‌روند،
- همه پردازشها الکترونیکی خواهد بود،
- با استفاده از فن‌آوری‌های اطلاعات و اطلاع‌رسانی شیوه زندگی و کار بسیار تغییر می‌کند.

طرحهای فن‌آوری اطلاعات در هر جامعه‌ای نیاز به رعایت سه اصل اساسی تعامل بین سیستم‌ها، امنیت اطلاعات و فرهنگ سازمانی و تجدیدنظر در فرایندها دارد.

۴. بررسی فن‌آوری اطلاعات در ایران

با وجود اینکه می‌توان از داریوش هخامنشی به‌عنوان اولین بنیانگذار فن‌آوری اطلاعات در دنیا و به معنای امروزی آن نام برد و با توجه به اینکه شبکه‌ای که او از راهها و چارپارها و ایستگاهها و برجهای علامت‌دهی به وجود آورد متضمن مفاهیمی بود که امروز در اینترنت از آنها استفاده می‌شود، فن‌آوری اطلاعات در ایران از جایگاه کمتری نسبت به متوسط سطح جهان برخوردار

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

است. برای مثال هزینه انجام پروژه شهر اینترنتی دُبی که فقط مجموعه‌ای از چهار سازمان بزرگ و تجهیزات پیشرفته است در حدود چهار برابر بودجه پیشنهادی برای طرح تکفا در ایران است.

برای درآمدزایی از فن‌آوری اطلاعات در ایران باید مانند درآمدزایی از هر فن‌آوری دیگری اقدام کرد، به این معنا که باید آن را در حوزه‌هایی به کار برد که تقاضای آن و استفاده از آن موجب کاهش قابل‌توجه هزینه‌ها و تسریع خدمت‌دهی شود. علاوه بر این باید فن‌آوری اطلاعات را وارد حوزه‌هایی کرد که بیشترین مشکلات کشور در آنجا قرار دارد، مانند بانکداری، شبکه‌های توزیع محصولات پس از فروش، آموزش، حمل‌و نقل و مانند آن.

در ضمن باید توجه کرد که اولین اصل برای گسترش فن‌آوری اطلاعات در هر کشوری فراهم‌کردن زمینه مخابراتی لازم برای تبادل اطلاعات است. تا امکانات مخابراتی آماده نباشد تعداد لازم کاربر برای پیوستن به این حوزه تولید نمی‌شود و در نتیجه از صنعتی‌شدن این فن‌آوری پیشگیری می‌کند.

علاوه بر موارد یاد شده، تعریف و تبیین چارچوبهای حقوقی و قانونی در به‌کارگیری فن‌آوری اطلاعات از اهمیت قابل‌توجهی برخوردار است. هر فن‌آوری جدید، حوزه‌های حقوقی جدیدی را به‌وجود می‌آورد و چنانچه قوانین لازم در آن حوزه وجود نداشته باشد، استفاده درست و معقول و مفید از آن به مخاطره می‌افتد. بنابراین دولت باید هر دو بخش مخابراتی و حقوقی فن‌آوری اطلاعات، شرایط استاندارد و قابل قبول در سطح دنیا را فراهم آورد زیرا بدون آنها این فن‌آوری هیچ‌گاه صنعتی نخواهد شد.

نقش بخش خصوصی در فن‌آوری اطلاعات چیست؟ بخش خصوصی مهم‌ترین نقش را در توسعه فن‌آوری اطلاعات و گسترش فرهنگ استفاده از آن در سطح جامعه بر عهده دارد. البته منظور اصلی، گسترش کاربرد این علم در امور گوناگون است. هزینه کمتر برای سرمایه‌گذاری در این فن‌آوری عامل مثبت دیگری است که می‌تواند فعالیت بخش خصوصی را جدی‌تر کند.در همین زمینه هیئت وزیران برنامه توسعه و کاربری فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات (تکفا) را به استناد تبصره ۱۳ قانون بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور و با تغییراتی در سالهای۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ را تصویب کرد.

در بند (الف) این تبصره، به دولت اجازه داده می‌شود در راستای گسترش کاربرد فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات کشور برای اجرای فعالیتهای مشخص براساس پیشنهاد دستگاههای اجرایی و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، اعتبار ردیف ۵۰۳۶۲۳ پیوست شماره یک این قانون را توزیع کند.

بند (ب) بیان می‌کند که شرکتهای دولتی، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای آزاد و مراکز علمی و کاربردی، نهادها و شرکتهای غیردولتی که در چارچوب اعتبارات موضوع بند (الف) فعالیت کنند، در صورت تأمین حداقل (۵۰ درصد) اعتبارات مورد نیاز از منابع داخلی خود می‌توانند از

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

اعتبارات موضوع بند (الف) این تبصره به صورت تسهیلات اعتباری وجوه اداره شده، سود تسهیلات بانکی، کمکهای بلاعوض یا تلفیقی از آنها استفاده کنند.

در بند (ج) اجازه داده می‌شود به منظور تأمین بخشی از اعتبارات مورد نیاز تولیدات طرح یادشده و گسترش اشتغال، به‌ویژه فارغ‌التحصیلان در این زمینه از اعتبارات مربوط به برنامه‌های کمکهای فنی و اعتباری تسهیلات بانکی و وجوه اداره شده برای بخش غیردولتی استفاده شود.

در بند (د) اجازه داده می‌شود به منظور حمایت از طرحهای مشترک توسعه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات، توسعه شرکتهای ایرانی با شرکای خارجی یا شرکتهای ایرانی به دستگاههای اجرایی، از محل وجوه اداره شده و اعتبارات برنامه‌های کمکهای فنی و اعتباری، منابع داخلی شرکتهای وابسته و صندوق حمایت از صنایع الکترونیک، برای پرداخت تسهیلات و تضمین قراردادهای مربوط اقدام کنند.

در بند (ه) عنوان شده که وزارت پست و تلگراف و تلفن (شرکت مخابرات ایران و استانها) موظف است با رعایت مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۸۱ اهداف زیر را دنبال کند.

- ایجاد زیرساختهای لازم با همکاری دستگاههای اجرایی (وزارت راه و ترابری و نظیر آن)،
- امکان اتصال اداره‌های آموزش و پرورش کشور و مراکز فنی و حرفه‌ای، مدارس دوره آموزش متوسطه مراکز علمی، مراکز آموزشی و پژوهشی و کتابخانه‌های عمومی به شبکه اطلاع‌رسانی و شبکه جهانی اینترنت با پهنای باند مناسب را برای کاربردهای علمی و آموزشی بدون پرداخت وجوه اولیه (ودیعه و هزینه نصب) فراهم آورد. سرمایه‌گذاران متعهد به رعایت تمامی ضوابط و الزامات قانونی هستند،
- نسبت به ایجاد امکان سرمایه‌گذاری و فعالیت بخشهای دولتی و غیردولتی در زمینه مراکز ارائه خدمات (ISP) اقدام کند،
- با توجه به اهمیت تولید و امکان استفاده از فن‌آوری روز، نسبت به ایجاد امکانات لازم اینترنتی برای شهرکهای صنعتی از طریق این وزارتخانه یا بخش خصوصی به‌گونه‌ای اقدام کند که در پایان سال ۱۳۸۱ اتصال این شهرکها به شبکه جهانی اینترنت امکان‌پذیر شود،
- مبلغ ۱۲۵ میلیارد ریال از اعتبار بند (الف) و (ب) ماده (۱۱۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران پس از مبادله موافقت‌نامه تخصیص خواهد یافت،

در ادامه برنامه توسعه و کاربری فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات، هیئت وزیران در سال ۱۳۸۴ بندهای د، ذ، ر، ز، س تبصره ۹ قانون بودجه را با اهداف زیر تصویب کردند که مضمون آنها از این قرار است:

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

در بند (د) اجازه داده می‌شود به منظور گسترش کاربردهای فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات کشور، اعتبار ردیف ۵۰۳۶۲۳ مندرج در این قانون به پیشنهاد دستگاههای اجرایی و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور توزیع شود. شرکتهای دولتی، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای آزاد و مراکز علمی و کاربردی، نهادها و شرکتهای غیردولتی در صورت تأمین دست‌کم ۵۰ درصد اعتبارات مورد نیاز طرحهای خود از منابع داخلی، در چارچوب مفاد این حکم و آیین‌نامه مصوب هیئت وزیران می‌توانند از اعتبارات این بند به صورت تسهیلات اعتباری، وجوه اداره شده، کمک سود تسهیلات بانکی، کمکهای بلاعوض یا تلفیقی از آنها استفاده کنند. گزارش عملکرد این بند هر شش ماه یکبار به وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری و کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی ارائه خواهد شد.

در بند (ذ) شرکت مادر تخصصی مخابرات ایران و مؤسسه‌ها و شرکتهای تابع وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات موظف هستند از درآمد حاصل از خدمات خود مبلغ ۱۱۱ میلیارد ریال به حساب درآمد عمومی کشور موضوع ردیف ۱۳۰۴۰۱ قسمت سوم این قانون واریز کنند. آیین‌نامه اجرایی این بند، با پیشنهاد مشترک وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران رسید.

در بند (ر) به وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات اجازه داده می‌شود با رعایت بند (ب) مادهٔ ۵ قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات مصوب ۱۳۸۲/۹/۱۹ برای فعالیتهایی نظیر ارائه خدمات و صدور مجوز ایجاد شبکه‌های ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات با تصویب هیئت وزیران مبالغی به‌عنوان حق‌امتیاز دریافت و به حساب درآمد عمومی کشور (نزد خزانه‌داری کل) ردیف ۱۳۰۴۰۱ قسمت سوم این قانون واریز کند. شیوه دریافت و مصرف اعتبار موضوع ردیف ۵۰۳۸۰۶ مورد نظر قسمت چهارم این قانون در آیین‌نامه اجرایی این بند که بنا به پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات و وزرات امور اقتصاد و دارایی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید، تعیین می‌شود.

بند (ز) به منظور ارتقاء و توسعه کاربرد فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات کشور و تولید برنامه‌های نرم‌افزاری و ایجاد زمینه صدور خدمات فنی و مهندسی در زمینه فن‌آوری اطلاعات (IT) به شرکتهای تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجازه داده می‌شود که با تأیید مجامع عمومی تا مبلغ ۴۰۰ میلیارد ریال از منابع داخلی شرکتهای یاد شده به صورت وجوه اداره شده برای حمایت از پروژه‌ها و طرحهای توسعه‌ای، اشتغال‌آفرین یا صادرات کالا و خدمات در این حوزه، همچنین تفاوت نرخ سود آن پرداخت شود. این امر توسط بخشهای خصوصی و تعاونی به صورت تسهیلات و بر اساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد مشترک وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، انجام خواهد شد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

بند (س) برای تأمین هزینه‌های جاری اداره دفاتر ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات روستایی، دفاتر ارتباطی روستایی و دفاتر مخابرات روستایی بر اساس حداقل حقوق و دستمزد مصوب شورای عالی کار و نیز بیمه‌کردن کارکنان آنها و تضمین استمرار عرضه خدمات استاندارد در روستاها، مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال از منابع داخلی شرکتهای مخابرات، وابسته و تابع وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات به عنوان کمک هزینه به دفاتر یاد شده منظور می‌شود.

۵. اهداف برنامه تکفا

- ارتقای کارایی خدمات، نظیر کاهش هزینه و زمان به‌ویژه در مورد خدمات دولتی، برای افزایش رضایت عمومی،
- تشویق و گسترش مشارکت الکترونیکی مردم در اداره جامعه و توسعه شفاف‌سازی و اعتمادپذیری فرایندهای تصمیم‌سازی در همه سطوح اجرایی کشور،
- گسترش نشر اطلاعات به‌ویژه اطلاعات دولتی به عنوان حق ملی مردم،
- کمک به شکوفایی اقتصادی کشور با استفاده از اقتصاد دیجیتالی، تجارت الکترونیکی و کسب و کار دیجیتالی،
- کمک به ایجاد فرصتهای شغلی ارزش‌افزا،
- ایجاد زیرساختهای نوین صادرات خدمات و محصولات،
- گسترش سواد دیجیتالی و اشاعه فرهنگ و زبان ملی در محیط دیجیتال،
- دسترسی سریع و ارزان‌تر عموم مردم به ارتباطات و اطلاعات،
- گسترش همکاری مشترک بین دولت، صنعت، دانشگاه و مراکز خصوصی در راستای افزایش کارایی عوامل کار و سرمایه،
- افزایش آگاهی مدیران بخش دولتی از نقش فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات به عنوان عامل توسعه‌دهنده مؤثر در همه سطوح اجتماعی و اقتصادی،
- اشاعه بهترین شیوه‌های عمل مبتنی بر فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات،
- حمایت از گسترش هر چه سریع‌تر بخش خصوصی توانمند و رقابت‌پذیر جهانی،
- گسترش هر چه سریع‌تر ایجاد و رشد شرکتهای کوچک و متوسط (SME) با زمینه فن‌آوری اطلاعات (ICT) به عنوان هسته‌های اشتغال خلاق،
- گسترش و توسعه فرهنگ ملی و اسلامی و خط فارسی در محیط دیجیتال.

۶. چگونگی اجرا

- واگذاری نقش برنامه‌ریزی و کارفرمایی اجرا به بخش دولتی و پیشگیری از توسعه تصدی دولت در اجرا،

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

- واگذاری بیشترین میزان اجرای فعالیتها به بخش خصوصی،
- استفاده از مشاور و پیمانکار بین‌المللی در طرحهای پیشتاز در سطح ملی و اتکا به صنعت داخلی فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در طرحهای پیشتاز الگوی استانی.

۷. چگونگی سرمایه‌گذاری

- سرمایه‌گذاری دولت در ایجاد و گسترش زیرساختهای بخش فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)،
- تشویق ایجاد محصولات فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) از طریق مشارکت و کمک به بخش خصوصی.

۸. چگونگی مصرف اعتبارات

- مصرف اعتبارات در راستای اهداف برنامه تکفا با اولویت طرحهای راهبردی،
- نبودِ سرمایه‌گذاری موازی با مخابرات در ایجاد شبکه دیتا،
- صرفِ اعتبارات در راستای کاهش هزینه دسترسی و افزایش امکان دسترسی عمومی به فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات،
- ایجاد محیط فارسی و توسعه کاربردهای اقتصادی مبتنی بر آن در شبکه.

۹. موقعیت جغرافیایی

طرحهای راهبردی در دو سطح ملی و استانی (در صورت مشارکت مالی استانها) به‌طور همزمان اجرا می‌شود.

در پایان نیز آیین‌نامه اجرایی شیوه اجرای فعالیتهای مشخص برای گسترش کاربرد فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات کشور (تصویب‌نامه شماره ۱۶۴۲۶/ت ۲۶۶۹۶ ه) که سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی تهیه کرده و در تاریخ ۱۳۸۱/۴/۱۲ به امضای معاون اول رئیس‌جمهور رسیده، ضمیمه می‌شود.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

ضمیمه: آیین‌نامه اجرائی نحوه اجرای فعالیتهای مشخص به منظور گسترش کاربرد فناوری ارتباطات و اطلاعات کشور

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۴/۹ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۵/۵۳۱۸۸ مورخ ۱۳۸۱/۳/۲۸ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و به اسناد تبصره ۱۳ قانون بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور و در راستای تحقق اهداف پیش‌بینی شده در طرحها و پروژه‌های ویژه توسعه کشور آیین‌نامه اجرائی "نحوهٔ اجرای فعالیتهای مشخص به‌منظور گسترش کاربرد فناوری ارتباطات و اطلاعات کشور" را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱: آماده‌سازی هر چه بیشتر کشور جهت حضور همه‌جانبه در عصر اطلاعات و برای نیل به:

الف- گسترش نظام‌مند فناوری ارتباطات و اطلاعات(I.C.T)[1] جهت تحقق اقتصاد "دانایی محور" در راستای توسعه پایدار ملی،

ب- توسعه منابع انسانی به عنوان اولویت راهبردی توسعه I.C.T در راستای "ایجاد اشتغال ارزش افزا"

ج- توسعه فرهنگی و تقویت محیط و فضای هم‌افزایی ملی،

د- انجام تمهیدات زیرساختی توسعه I.C.T شامل شبکه دسترسی، امنیت، قوانین و مقررات، منابع و تسهیلات،

هـ- توسعه زمینه‌ها و فرصتها جهت تحرک بخش خصوصی به عنوان محور کلیدی و راهبردی توسعه I.C.T،

ماده ۲: دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی مکلف است با همکاری و هماهنگی کلیه دستگاهها نسبت به تکمیل و تصویب برنامه جامع «توسعه و کاربری فناوری ارتباطات و اطلاعات» (تکفا) توسط شورای عالی اطلاع‌رسانی ظرف مدت دو ماه آینده اقدام نماید.

ماده ۳: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی در هماهنگی کامل با یکدیگر موظفند نسبت به بسیج کلیه امکانات مادی و انسانی کشور جهت آماده‌سازی بیشتر حضور توانمند کشور در قلمرو فناوری ارتباطات و اطلاعات اقدام نمایند، در همین راستا دستورالعمل‌ها و ضوابط تهیه شده مراجع فوق مورد عمل برنامه‌های عملیاتی قرار خواهند گرفت.

ماده ۴: برنامه‌های هفتگانه ذیل همراه با پروژه‌های مربوط به عنوان اولویتهای برنامه عملیاتی فناوری ارتباطات و اطلاعات کشور در سال ۱۳۸۱ اعلام می‌گردد:

الف- طرح دولت الکترونیکی (سیستم، شبکه مجازی، قانون و امنیت)

ب- طرح گسترش کاربرد فناوری ارتباطات و اطلاعات در آموزش و پرورش و توسعه مهارت دیجیتالی نیروی انسانی کشور

ج- طرح گسترش کاربرد فناوری ارتباطات و اطلاعات در آموزش عالی و آموزش پزشکی

1. I.C.T: Information and Communication Technology

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

د- طرح کاربرد فناوری ارتباطات و اطلاعات در توسعه خدمات اجتماعی

هـ- طرح گسترش کاربرد فناوری ارتباطات و اطلاعات در اقتصاد، بازرگانی و تجارت

و- طرح گسترش فرهنگ و تقویت خط و زبان فارسی در محیط رایانه‌ای

ز- طرح توسعه واحدهای کوچک و متوسط(SME)[1] فعال در فناوری ارتباطات و اطلاعات از طریق ایجاد مراکز رشد و پارک‌های فناوری

ماده ۵: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مجاز است در تهیه و تنظیم موافقت‌نامه‌های سال ۱۳۸۱ کشور و تأمین اعتبار و تخصیص منابع ترتیبی اتخاذ نماید تا به میزان یک درصد از اعتبارات دستگاهها در جهت برنامه‌های فوق و سایر طرحهای مصوب شورای عالی اطلاع‌رسانی در چارچوب برنامه توسه کاربری فناوری اطلاعات و ارتباطات براساس ضوابط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و شورای عالی اطلاع‌رسانی مصرف گردد. این سازمان همچنین مکلف است زمینه لازم برای هر چه فعال‌تر شدن این دستگاهها و شرکتهای دولتی جهت گسترش نظام‌مند فناوری ارتباطات و اطلاعات را از طریق مبادله موافقت‌نامه‌ها و یا مجامع شرکتها فراهم سازد.

ماده ۶: کلیه دستگاههای اجرایی کشور به ویژه دستگاههایی که مشخصاً برنامه‌های طرح توسعه و کاربری فناوری اطلاعات و ارتباطات مورد خطاب آنهاست، مکلفند به صورت همه‌جانبه و با اولویت ویژه نسبت به تجهیز و بسیج امکانات خود جهت محقق شدن دستاوردهای طرح اقدام نمایند.

تبصره: وزرا و رؤسای دستگاهها مسئولیت ویژه راهبری، پیگیری و نظارت این مهم را برعهده خواهند داشت و در همین راستا لازم است نسبت به تعیین مجری با اختیارات ویژه با هماهنگی دبیر شورای عالی اطلاع‌رسانی اقدام نمایند.

ماده ۷: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است جهت بسط فعالیتها و ایجاد اشتغال در قلمرو فناوری اطلاعات و ارتباطات در بخش خصوصی نسبت به تخصیص بخشی از اعتبارات وجوه اداره شده اشتغال در این راستا اقدام نماید.

ماده ۸: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است نسبت به مبادله موافقت‌نامه و تخصیص اعتبار ردیف ۵۰۳۶۲۳ پیوست شماره یک قانون بودجه سال ۸۱ به منظور انجام برنامه‌ها و پروژه‌های مندرج در ماده ۴ این مصوبه و سایر طرحهای مصوب شورای عالی اطلاع‌رسانی (و کمیسیون‌های ذیربط) در چارچوب برنامه جامع توسعه کاربری فناوری اطلاعات و ارتباطات با هماهنگی دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی و با رعایت سیاستهای ذیل اقدام نماید.

الف- واگذاری نقش برنامه‌ریزی و کارفرمائی به بخش دولتی و جلوگیری از توسعه تصدی دولت از طریق واگذاری حداکثر ممکن اجرای فعالیتها به بخش خصوصی

ب- سرمایه‌گذاری دولت در ایجاد و تقویت زیرساختهای بخش اطلاعات و ارتباطات و تشویق ایجاد محصولات اقتصادی در محیط دیجیتال از طریق کمک به بخش خصوصی

ج- عدم سرمایه‌گذاری در احداث ساختمانهای جدید

1. SME: Small and Medium Enterprises

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

د- عدم سرمایه‌گذاری موازی با مخابرات در امر ایجاد شبکه دیتا

هـ- صرف اعتبارات در جهت کاهش هزینه دسترسی و افزایش امکان دسترسی عمومی (خصوصاً نظام آموزشی کشور) به فناوری ارتباطات و اطلاعات

و- ایجاد محیط فارسی و توسعه کاربردهای اقتصادی مبتنی بر آن در شبکه

ز- انجام طرحهای راهبردی موضوع ماده ۴ در سطوح ملی و استانی (در صورت مشارکت مالی استانها)

ح- تأمین بخشی از اعتبارات موردنیاز طرحهای استانی و طرحهای اختصاصی دستگاهها و شرکتهای دولتی، عمومی و یا خصوصی که به تصویب شورای عالی اطلاع‌رسانی برسند، مشروط به تأمین بخش اولیه اعتبارات موردنیاز توسط استان، دستگاه، شرکت دولتی، عمومی و یا خصوصی ذیربط

ماده ۹: به منظور احتراز از توسعه تصدی‌های دولتی و همچنین بسط فرصتها و انگیزه‌های لازم برای تحرک بخشیدن به فعالیت بخش خصوصی به عنوان محور کلیدی و راهبردی حرکت توسعه فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات در کشور، لازم است کلیه طرحها و پروژه‌های فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات دستگاهها و شرکتهای دولتی از طریق بخش خصوصی به انجام برسد.

تبصره: در موارد خاص با بررسی و تأیید کمیسیون‌های تخصصی و یا دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی می‌تواند به نحو دیگر اقدام گردد.

ماده ۱۰: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی مکلفند گزارش پیشرفت کار را به صورت مکتوب به دولت و دستگاهها هر ماه یکبار اعلام و هر سه ماه یکبار این موضوع را در دستور کار دولت قرار دهند.

ماده ۱۱: وزارت پست و تلگراف و تلفن (شرکتهای مخابرات ایران و استانها) مکلفند نسبت به سرمایه‌گذاری لازم جهت توسعه شبکه دیتای کشور مطابق با نیازهای طرح جامع توسعه و کاربرد فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات اقدام نماید.

ماده ۱۲: وزارت راه و ترابری، استانداری‌ها، فرمانداری‌ها و شهرداری‌ها مکلفند حداکثر همکاری و مساعدت فوری با وزارت پست و تلگراف و تلفن (شرکتهای مخابرات ایران و استانها) جهت نصب و راه‌اندازی شبکه فیبر نوری در سراسر شهرها و جاده‌های کشور معمول دارند.

ماده ۱۳: هزینه‌هایی که در ارتباط با فناوری ارتباطات و اطلاعات انجام می‌شود در صورتی که با مقررات فصل هزینه‌های قابل قبول و استهلاک قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفندماه ۱۳۶۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن تطبیق نکند جزء هزینه‌های قابل قبول سال انجام هزینه و حداکثر تا پنج سال قابل استهلاک خواهد بود.

تبصره: تعیین مصادیق و مدت استهلاک دربازه مجاز فوق با بررسی و تصویب کمیسیون راهبردی شورای عالی اطلاع‌رسانی و موافقت وزیر امور اقتصادی و دارائی خواهد بود.

ماده ۱۴: فعالیتهای مهندسی و مشاوره مربوط به فناوری ارتباطات و اطلاعات شامل مطالعات و ایجاد سیستم، طرحها و برنامه‌های نرم‌افزاری، ایجاد شبکه، پایگاه داده، کلیه مراحل اتوماسیون اداری و طراحی و پیاده‌سازی وب از مصادیق فعالیتهای کارشناسی موضوع بند ۵ ماده ۷۹ قانون محاسبات عمومی محسوب گردیده و براساس ماده ۴۴ قانون معاملات دولتی برای قراردادهای اشخاص حقیقی تا سقف یکصد میلیون

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

ریال و اشخاص حقوقی تا سقف چهارصد میلیون ریال با تشخیص و تأیید رئیس دستگاه یا مجری طرح عقد قرارداد و پرداخت مجاز می‌باشد. موارد بالاتر از طریق مقررات موضوعه و یا برگزاری مسابقه عمل خواهد شد. جزئیات مصادیق کلیه طرحهای موضوع این ماده و شرایط و دستورالعمل برگزاری مناقصه و مسابقه توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی با همکاری دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی تهیه و ابلاغ می‌نماید.

ماده ۱۵: جذب (استخدام) نیروی تخصصی با مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر در دستگاههای اجرایی دولتی برای اجرای پروژه‌های برنامه «تکفا» افزون به سقف ردیفهای تخصیصی مجاز می‌باشد. این ردیف‌های مضاعف قائم به شخص خواهد بود.

ماده ۱۶: به پیوست چارچوب برنامه توسعه و کاربری فناوری ارتباطات و اطلاعات و عناوین طرحها و پروژه‌های برنامه‌های هفت‌گانه مذکور در ماده ۴ جهت اجرا ابلاغ می‌گردد.

چارچوب برنامه
توسعه و کاربری فناوری ارتباطات و اطلاعات (تکفا)

ردیف	قلمروهای کلیدی	بخش‌های اصلی
۱	برنامه جامع ملی	برنامه جامع فناوری ارتباطات و اطلاعات کشور
۲	بسترسازی توسعه منابع انسانی	توسعه منابع انسانی و آموزش الکترونیک
۳	فرهنگی و اجتماعی	فرهنگ در محیط رایانه‌ای
۴	قلمرو دولت و خدمات	دولت الکترونیکی
۵		خدمات الکترونیکی
۶	توسعه خدمات اقتصادی	تجارت الکترونیکی
۷	و تجاری	اقتصاد الکترونیکی
۸	توسعه زیر ساخت ملی شبکه اطلاع‌رسانی و	شکبه زیرساخت اطلاع‌رسانی ملی ایران (IR-NII) و امنیت
۹	قانون و امنیت	بستر قوانین
۱۰	صنعت	شرکتهای کوچک و متوسط (SME)
۱۱	و اشتغال	بخش صنعت

تعیین و تشخیص محورهای فرعی برنامه تکفا که در چارچوب رده‌های اصلی فوق قرار می‌گیرند در حدود اختیارات شورای عالی اطلاع‌رسانی بوده و به پیشنهاد دستگاه و یا طی مصوبات اصلاحی آتی شورای عالی اطلاع‌رسانی قابل تغییر و تفسیر است. دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی مسئولیت پیگیری و کارشناسی کلیه امور برنامه تکفا را عهده‌دار خواهد بود.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]

منابع

الف) فارسی

روزنامه همشهری (۱۳۸۰)، ابلاغیه مقام معظم رهبری درباره سیاستهای کلی شبکه‌های اطلاع رسانی رایانه‌ای، "مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای"، سوم بهمن.

جهانگرد، نصراله (۱۳۸۱)، معاون برنامه ریزی و توسعه وزارت پست، "تقلیل شکاف میان مردم و دولت مهم‌ترین نکته در عصر اطلاعات است"، *روزنامه ابرار اقتصادی*، ۱۷ اسفند.

آیین‌نامه اجرایی فعالیتهای مشخص به‌منظور گسترش کاربرد فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات کشور (۱۳۸۱)، *کلیات برنامه تکفا*، دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی وزارت پست و تلگراف و تلفن.

روزنامه همشهری (۱۳۸۱)، "توسعه و کاربرد فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات ایران شورای‌عالی اطلاع‌رسانی"، ۵، ۶ و ۱۹ شهریور.

سازمان برنامه و بودجه، *قانون بودجه*، سالهای ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵.

گفتگو با سیامک قاجار وکیل دادگستری و مشاور حقوقی دبیرخانه شورای عالی انفورماتیک کشور (۱۳۸۱)، "جامعه الکترونیکی"، *روزنامه همشهری*، ۱۵ بهمن.

مهندس سلجوقی، معاون دفتر پژوهش سازمان مدیریت و برنامه ریزی، (۱۳۸۱)، "پیشبرد طرح تکفا با رفع موانع اداری سرعت می‌یابد"، *روزنامه ابرار اقتصادی*، ۱۳ اسفند.

مهندس مهدیون، سعید (۱۳۸۲)، کارشناس مخابرات، "ICT بدون همکاری بین بخش خصوصی و دولتی پیاده‌سازی نمی‌شود"، *روزنامه ابرار اقتصادی*، دوم اردیبهشت.

ب) سایتهای اینترنتی

www.iranpm.com
www.iritn.com
www.itiran.com
www.sanaray.com

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-12]